

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Рая Мадгерова,
член на научно жури за публична защита на дисертационния труд
на Станка Славчова Ринкова на тема

“Развитие на средното професионално образование в условията на институционална и икономическа промяна”

за присъждане на образователна и научна степен “доктор” по докторска програма “Организация и управление извън сферата на материалното производство (по отрасли и подотрасли)”

Становището е изготвено съгласно Заповед на Ректора на ЮЗУ "Неофит Рилски" - Благоевград № 1261/ 28.05.2012 г.

I. Обща оценка на кандидата

Гл. ас. Станка Ринкова е докторант в самостоятелна форма на обучение по докторска програма “Организация и управление извън сферата на материалното производство (по отрасли и подотрасли)” в Стопанския факултет на ЮЗУ “Н. Рилски”- Благоевград. Изследователските качества, значителният преподавателски опит в областта на икономикса и доброто познаване на разглежданата в дисертацията проблемна област са в основата на постигането на получените научни и приложни резултати.

II. Обща характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е в обем от 270 страници, от които 38 страници са приложения към него. Той е структуриран и балансиран правилно - включва увод, обосноваващ актуалността и значимостта на избраната тема, три глави, заключение, списък на литературните източници и приложения. Литературните източници са 170. Те са ползвани коректно. В техния списък се включват заглавия на български и чуждестранни автори, вкл. различни документи, нормативни и поднормативни актове. Правилно са определени обектът, предметът, основната научна теза, целта и изследователските задачи.

Разглежданата тема е актуална, с теоретична и практическа значимост. Тя третира слабо изследвания проблем за връзката между системата на средното професионално образование (СПО) и институционалните и икономическите промени в страната, като акцентира върху необходимостта от проникване на пазарните отношения в посочената система.

Дисертационният труд е следствие от многогодишни изследвания на проблемите на средното професионално образование, което личи и от представените в него резултати.

За неговото разработване и за доказване на издигнатата научна теза е проучена, систематизирана и анализирана голям обем информация.

Проведени са 4 отделни собствени проучвания в различни години за установяване на състоянието и необходимостта от извършване на реформи в управлението на средното професионално образование. Изследването е методически издържано. То е отграничено времево и пространствено, с конкретно определен обхват, включва достатъчно дълъг период от време, позволяващ да се проследи влиянието на промените в обществото, респ. на икономическия преход в страната

върху състоянието и тенденциите в развитието на средното професионално образование и да се направят изводи за неговото по-нататъшно развитие.

За провеждане на изследването е разработена собствена методика за комплексен анализ на средното професионално образование, включваща система от конкретни критерии и показатели. Подходите и методите са правилно подбрани съобразно разглеждания проблем.

Приложеният и апробиран в средните професионални училища в община Благоевград математически модел на таксономична оценка е подходящ за установяване равнището на развитие на средните професионални училища. Получените резултати са в основата на предложените решения за оптимизиране на системата на професионалното образование.

Като цяло дисертационният труд се отличава с прецизност, логическа последователност, задълбоченост на изследването и стремеж да се разглеждат проблемите в тяхната взаимна връзка и зависимост.

Приложеното становище от Регионален инспекторат по образованието в Благоевград разкрива практическата полезност на развитите идеи.

III. Оценка на научните и практическите резултати и приноси

Научни и практически резултати:

Научните и практическите постижения на докторантката са безспорни и се състоят в следното:

1. Задълбочено и последователно са изследвани методологическите проблеми по темата на дисертационния труд (първа глава). Базирането върху икономическите категории търсене и предлагане е важна предпоставка за разглеждането на проблема от гледна точка на проявлението на пазарните принципи в системата на професионалното образование, както и за обвързването на анализите, изводите и предлаганите решения с реалностите в средата.

2. Разработена е система от критерии и индикатори за комплексен анализ на функционирането на средното професионално образование, включваща връзката между ресурси, дейности и резултати, като се обръща внимание не само на образователните, но и на икономическите резултати и на връзката на системата на професионалното образование с тази на пазара на труда с оглед преодоляване на съществуващите противоречия между тях.

3. Направен е анализ на състоянието и институционалната структура на СПО, изведени са тенденциите в развитието му.

4. Важен момент от дисертационното изследване и основа за постигнатите резултати е разглеждането на професионалното училище не само като образователна, но и като икономическа система със съответни елементи, дейности и процеси.

5. Специално внимание заслужава теоретичното обосноваване на взаимовръзката между развитието на системата на СПО и промените в икономическата и обществената реалност, в институционалната и икономическата среда. Направени са обобщения на постигнатите резултати и са формулирани изводи относно възможностите за развитието на СПО и въвеждането на нови подходи на организация и управление.

6. Предложени се нови идеи за вписването на системата на средното професионално образование в заобикалящата я среда – институционална и икономическа, доказана е необходимостта от проникване на пазарните отношения в професионалното училище и са разгледани неговите форми и граници.

7. Изведени са практически препоръки за усъвършенстване управлението в сферата на професионалното образование в съответствие с промените в средата – институционална и икономическа, като е обърнато внимание на необходимостта от децентрализация, проявяване на конкурентно поведение, прилагане на иновационни подходи във финансирането на професионалното училище, по-тясно обвързване между пазара на образование и пазара на труда, използване на нов пазарен механизъм за взаимодействие между средното професионално образование и институциите на пазара на труда (работодатели и органи на изпълнителната власт), разработване на гъвкав модел на професионалното образование, ориентиран към работните места и качествените параметри на работната сила.

8. Анализирани са пазарните и непазарните дефекти при функционирането на системата на СПО, причините за проявлението им и са предложени механизми за тяхното регулиране от страна на държавата.

9. Като част от необходимостта от прилагане на иновационни подходи в икономическата организация и управление на институциите в СПО са предложени конкретни решения за нов тип мениджмънт на професионалното образование, вкл. аутсорсинг и публично-частно партньорство, съобразно съвременните икономически реалности и потребности.

10. Положителен момент е анализът на професионалното образование в редица европейски страни, даващ възможност да се правят сравнения, изводи и да се извеждат добрите практики.

Разработеният проблем разкрива изследователските качества на докторантката и нейната способност да обвързва решаването на конкретни научно-изследователски задачи с потребностите на практиката.

Като цяло дисертационният труд се отличава със съществена иновационна значимост, предлага модерни виждания, свързани с неговото съвременно управление и прилагането на принципите на пазарната икономика с оглед по-нататъшното му развитие. Чрез тяхната реализация в практиката може да се постигне по-висока ефективност на системата на средното професионално образование и да се създадат по-добри предпоставки за изпълнението на неговата обществена роля, свързана с обучението на кадри, подготвени за професионална реализация.

Приноси:

Необходимо е да се отчете, че разглежданият в дисертационния труд проблем е недостатъчно изследван. В този смисъл трябва да се подчертае приносът на докторантката в теоретичното изясняване и обогатяване на научното знание, отнасящо се до развитието и управлението на системата на средното професионално образование в контекста на институционалните и икономическите промени и проникването на пазарните механизми, а също и за практическото решаване на поставените проблеми.

Представената справка за приносите отразява конкретните постигнати научни и приложни резултати.

Формулираните приноси имат научно и приложно значение. Със съществен приносен характер са:

1. Предложената методика за комплексен анализ на функционирането на средното професионално образование, включваща връзката между ресурси, дейности и резултати.

2. Определянето на основните методологически проблеми, свързани с промяната в икономическата организация и управление на СПО, обосноваването на

необходимостта от проникването на пазарните отношения в системата на СПО и предлагането на решения за преодоляването на противоречията между пазара на труда и професионалното образование.

3. Извеждането на необходимостта от прилагане на нов тип управление на средното професионално образование и предлагането на конкретни решения в тази насока, свързани с използване на нови управленски форми и подходи.

4. Предложените решения за оптимизиране на училищната мрежа за професионално образование на базата на изводите, получени в резултат от изследванията по метода на таксономичната оценка.

Гл. ас. Станка Ринкова е успяла да реализира поставените цел и задачи. Разработеният дисертационен труд е самостоятелна разработка, с висока стойност и оригинален научно-приложен характер и иновационно значение.

Резултатите от изследванията и заложените в дисертационния труд идеи са представени в 9 публикации в специализирани научни издания, с което е осигурена тяхната известност сред научната общност.

Разработеният автореферат съответства точно на съдържанието на дисертационния труд.

IV. Критични бележки и препоръки

В стремежа си да обхване всички проблеми, свързани с темата, докторантката разглежда прекалено много въпроси. Например прилагането на аутсорсинга в сферата на средното професионално образование, може да бъде обект на самостоятелна разработка без да се нарушават логиката, целостта и тежестта на настоящата.

На места в дисертационния труд са допуснати повторения. Необходимо е изложението да бъде по-стегнато, като се избягват излишните повторения и пояснения.

IV. Заключение

В заключение считам, че представеният за защита дисертационен труд съответства на изискванията за присъждане на образователната и научна степен “доктор”.

На основата на неговите безспорни научни приноси и съществената научно-приложна значимост изразявам своето положително становище и **ще гласувам на докторантката Станка Славчова Ринкова да бъде присъдена образователната и научна степен “доктор” по научната специалност “Организация и управление извън сферата на материалното производство (по отрасли и подотрасли)”**.

Дата:
27.06.2012 г.

Член на научното жури:
(доц. д-р Р. Мадгерова)